

ลักษณะการพูดแทรกของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ในการสนทนาเรื่องสัพเพเหระแบบ 3 คน กับเพื่อนชาวญี่ปุ่น Characteristics of Interruption Adopted by a Thai Learners of Japanese in a Three-person Small Talk with Native Japanese Friends

ยพวรรณ ไสภิตวุฒิวงศ์ (Yuphawan Sopitvutiwong)^{1*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการพูดแทรกของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยในการสนทนาเรื่องสัพเพเหระแบบ 3 คน กับเพื่อนชาวญี่ปุ่น ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลเสียงสนทนาเรื่องสัพเพเหระแบบ 3 คน ของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยกับเพื่อนชาวญี่ปุ่นที่เป็นเพศหญิงเหมือนกัน จำนวน 8 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีความยาวประมาณ 30 นาที ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยมีสัดส่วนการพูดแทรกเฉลี่ยประมาณร้อยละ 30 ซึ่งน้อยกว่าสัดส่วนของผู้พูดชาวญี่ปุ่นอยู่เล็กน้อย และมีแนวโน้มในการใช้การพูดแทรกเพื่อสร้างความกลมกลืนให้กับหัวข้อสนทนา เช่น พูดเสริม/เพิ่มเติมเนื้อหา ตอบคำถาม หรือแสดงอารมณ์ความรู้สึกมากที่สุด ในขณะที่ใช้การพูดแทรกเพื่อเปลี่ยนเวทีการสนทนาน้อยที่สุด ซึ่งคล้ายคลึงกับผลของผู้พูดชาวญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างของการพูดแทรกเพื่อเปลี่ยนเวทีการสนทนายระหว่างผู้พูดชาวญี่ปุ่นกับผู้เรียนชาวไทยคือ ผู้พูดชาวญี่ปุ่นจะใช้วิธีพัฒนาเนื้อหาต่อจากหัวข้อสนทนาในปัจจุบัน ในขณะที่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยใช้การหยิบยกหัวข้อใหม่ที่ निकออกหรือเรื่องที่ต้องการพูดในขณะนั้น ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับหัวข้อในปัจจุบันน้อยชิ้นมาพูด

คำสำคัญ : การพูดแทรก, สนทนาเรื่องสัพเพเหระ, ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย, เพื่อน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330, อีเมล : yuphawan.s@chula.ac.th

Asst. Prof. Dr., Japanese Section, Department of Eastern Languages, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Bangkok, 10330, Thailand, E-mail: yuphawan.s@chula.ac.th

*Corresponding author: E-mail address: yuphawan.s@chula.ac.th

Received : June 13, 2020; Revised : August, 2020; Accepted : August 13, 2020

Abstract

The purpose of this work is to study characteristics of interruption adopted by Thai learners of Japanese in a three-person small talk with native Japanese friends. Eight recorded small talks were analysed. Each was approximately 30 minutes in length where three female friends engaging in small talk, one being a Thai learner of Japanese, the others, native Japanese speakers. The results show that, on average, a Thai learner of Japanese accounts for approximately 30% of cumulative interruption, which is slightly less than that of a native Japanese speaker. Interruptions used by Thai learners of Japanese tend to be cooperative, such as supportive commentary, question answering, and feeling expression, whereas competitive interruptions attempting to take the floor are the least found. A similar phenomenon is demonstrated among native Japanese speakers. When it comes to taking the floor, however, different approaches are taken. To take the floor, native Japanese speakers develop from an existing topic into a new one, while Thai learners of Japanese introduce a new topic based on what they can think of or what they want to talk about at the time, which is little related to an existing topic.

Keywords : interruption, small talk, Thai learners of Japanese, friends

บทนำ

กฎการสนทนาโดยทั่วไปมีอยู่ว่า เมื่อฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่ผู้พูด อีกฝ่ายจะทำหน้าที่ผู้ฟัง การรับส่งผลัดเช่นนี้อย่างต่อเนื่องถือเป็นกลไกอย่างหนึ่งของการสนทนา อย่างไรก็ตาม บ่อยครั้งที่ผู้ฟังอาจพูดแทรกขึ้นมาขณะที่ผู้พูดยังคงครองผลัดการพูดอยู่เพื่อจุดประสงค์บางอย่าง เช่น ชักถาม แสดงอารมณ์ความรู้สึก หรือเห็นด้วยกับเรื่องที่กำลังพูด การพูดแทรกจึงถือเป็นวัจนกรรมที่อาจเกิดขึ้นได้เสมอระหว่างการสนทนา หากเป็นการสนทนาระหว่างเจ้าของภาษาด้วยกัน ผู้ฟังย่อมรู้ว่าควรพูดแทรกอย่างไร และพูดในเวลาใดเพื่อให้การพูดดังกล่าวบรรลุผลตามที่ต้องการ

แต่ยังคงให้เกียรติคู่สนทนาและไม่กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกัน แต่เมื่อต้องสนทนาด้วยภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาแม่ การพูดแทรกก็อาจทำขึ้นได้ยากขึ้นเนื่องจากอุปสรรคเรื่องความสามารถทางภาษา จนอาจเกิดการสื่อสารที่ผิดพลาดขึ้นหรือนำไปสู่ความบาดหมางใจได้ งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปรากฏการณ์พูดแทรกของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยว่ามีลักษณะอย่างไร โดยมุ่งศึกษาประเด็นเรื่องปริมาณและลักษณะของการพูดแทรกเปรียบเทียบกับผู้พูดชาวญี่ปุ่น

คำจำกัดความ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. คำจำกัดความ

การพูดแทรก หมายถึง วัจนกรรมที่ผู้ร่วมสนทนาคนหนึ่งซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ฟังแปลงถ้อยคำเชิงคุณภาพ² ขึ้นมาขณะที่ผู้ร่วมสนทนาคนหนึ่งกำลังทำหน้าที่ผู้พูดอยู่

การสนทนาเรื่องศัพท์เพะ³ งานวิจัยนี้อ้างอิงคำจำกัดความของ 筒井 (2012) ที่กล่าวไว้ว่า

「特定の達成すべき課題がない状況において、あるいは課題があってもそれを行っていない時間において、相手と共に時を過ごす活動として行なう会話」(คือการสนทนาซึ่งเป็นกิจกรรมการใช้เวลาร่วมกับอีกฝ่ายในสถานการณ์ที่ไม่มีภารกิจใดที่จำเป็นต้องปฏิบัติให้ลุล่วง หรือแม้จะมีก็ไม่ได้อยู่ระหว่างการดำเนินการกิจนั้น)

(筒井2012 : 33)

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยเกี่ยวกับมุมมองวัจนกรรมการพูดแทรก

Sacks, Schegloff, & Jefferson (1974) เรียกช่วงหรือลำดับการพูดของผู้ร่วมสนทนาแต่ละคนว่า “ผลัด” ผลัดนี้จะมีการรับส่งสลับกันไปมาระหว่างผู้ร่วมสนทนา หรือที่เรียกว่า “การเปลี่ยนผลัด (turn-taking)” และกล่าวว่าในการสนทนาจะมีกฎที่ว่า “ในการพูด 1 ผลัดจะมีผู้พูด 1 คน” ดังนั้น การพูดแทรกจึงเท่ากับเป็นการละเมิดกฎ

² หมายถึง ถ้อยคำที่นอกจากประกอบด้วยเสียงแล้ว ต้องมีหน้าที่และความหมายที่ต้องการสื่อ

³ บางงานวิจัยเรียกว่า “การสนทนาแบบเป็นกันเอง”

การสนทนาและเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง ในทางกลับกัน Tannen (1984) มองว่าการพูดแทรกหรือพูดซ้อน (overlaps) เป็นสิ่งที่มักเกิดขึ้นในการสนทนาแบบ rapport talk หรือการพูดคุยเพื่อสร้างมิตรจิต แสดงออกถึงความพยายามมีส่วนร่วมในการสนทนา (high involvement style) สะท้อนให้เห็นวิธีการสร้างความเป็นสมาชิกร่วม “co-membership” ระหว่างตนเองกับผู้ร่วมสนทนา อีกทั้งงานวิจัยของ 藤井・大塚 (1994) ยังกล่าวว่า การพูดแทรกนี้ไม่ได้มีแต่ความหมายเชิงลบอย่างเดียว แต่มีความหมายเชิงบวกในแง่ของการให้ความร่วมมือ โดยผู้มีส่วนร่วมในการสนทนาจะพูดแทรกด้วยคำซึ่งมีหน้าที่แสดงความเห็นด้วย แสดงความรู้สึกร่วม แสดงความสนใจ ฯลฯ เพื่อทำให้บทสนทนาดังกล่าวดำเนินไปอย่างออกรสชาติ

2.2 งานวิจัยเรื่องการพูดแทรกของผู้พูดชาวญี่ปุ่น

藤井 (1995) ได้ใช้ข้อมูลเสียงสนทนาของผู้พูดชาวญี่ปุ่น 3-4 คนต่อกลุ่มจำนวน 16 กลุ่ม รวม 57 คน แล้วนำมาถอดเสียงเป็นตัวอักษร 100 นาที เพื่อจำแนกประเภทของการพูดแทรกโดยใช้เกณฑ์เรื่องสิทธิ์การครองผลัดและความสอดคล้องกับหัวข้อสนทนาในปัจจุบัน แล้วแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. สร้างความกลมกลืน (調和系) 2. ปรับทิศทาง (調整系) 3. เปลี่ยนเวทีการสนทนา⁴ (独立系) (รายละเอียดอยู่ในตารางที่ 3) จากการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 787 ตัวอย่าง พบว่า การพูดแทรกประเภทเปลี่ยนเวทีการสนทนา (独立系) ซึ่งมีลักษณะขัดขวางการสนทนาของผู้พูดก่อนหน้าปรากฏขึ้นน้อยที่สุด ในขณะที่การพูดแทรกอีก 2 ประเภทที่เหลือซึ่งไม่ได้เป็นการละเมิดสิทธิ์การพูดของผู้พูดก่อนหน้าปรากฏขึ้นเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ 藤井 ยังได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่อง “การพูด 1 ผลัดจะมีผู้พูด 1 คน” ว่าอาจใช้ไม่ได้กับภาษาญี่ปุ่นซึ่งเป็นภาษาที่จำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมสนทนาตลอดผลัด⁵

⁴ Edelsky (1981, อ้างถึงใน ฐิ, 2012:10) ให้คำจำกัดความของเวทีการสนทนาหรือ floor ไว้ว่าคือ “เวลาและพื้นที่ซึ่งตัวผู้พูดเองรับรู้ว่ามีสิทธิ์ในการพูด”

⁵ 水谷 (1980) เรียกลักษณะของการสนทนาภาษาญี่ปุ่นว่าเป็น 「共話」 ซึ่งผู้พูดและผู้ฟังจะร่วมสร้างบทสนทนาไปด้วยกันโดยที่ผู้ฟังจะคอยแปลงคำขานรับเป็นช่วง ๆ

3. งานวิจัยเรื่องการพูดแทรกของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติ

งานวิจัยเรื่องการพูดแทรกของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ดังนี้

木暮 (2002) ศึกษาสำนวนภาษาที่ใช้ในการเปลี่ยนหัวข้อสนทนาเปรียบเทียบระหว่างผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาติต่าง ๆ อันได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย แคมรูน และไต้หวัน กับผู้พูดชาวญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบว่า แม้ผู้เรียนจะมีความสามารถภาษาญี่ปุ่นในระดับสูง แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนหัวข้อสนทนาได้ในช่วงเวลาที่เหมาะสม อีกทั้งยังพบการเปลี่ยนหัวข้อโดยการพูดแทรกและไม่มีการใช้สำนวนภาษาเพื่อทำหน้าที่เกริ่นนำใด ๆ จนทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นการเปลี่ยนหัวข้อสนทนาอย่างกะทันหัน นอกจากนี้ 長谷川 (2005) ได้วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดการพูดแทรกของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาติต่าง ๆ อันได้แก่ ไต้หวัน ฮังการี อินโดนีเซีย และเวียดนาม จากข้อมูลเสียงสนทนาของผู้ที่เพิ่งพบกันเป็นครั้งแรกและพบว่า การพูดแทรกของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเกิดขึ้นจากสาเหตุดังต่อไปนี้ 1. ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นไม่สามารถรับรู้ถึงสัญญาณการรับส่งผลัดที่คู่สนทนาชาวญี่ปุ่นพยายามสื่อว่าตนเองยังต้องการครองผลัดการสนทนาต่อไป 2. ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นไม่สามารถคาดการณ์ทิศทางสนทนาได้อย่างถูกต้อง จนเกิดความเข้าใจผิดคิดว่าอีกฝ่ายจบบทสนทนาแล้วจนทำให้เกิดการพูดแทรกขึ้นขณะที่ผู้พูดก่อนหน้านี้ยังคงพูดอยู่ 3. ผู้เรียนให้ความสำคัญกับเรื่องของตัวเองต้องการพูดจนนำไปสู่การจ้องใจพูดแทรกขึ้นมา ส่วน ฐิติ (2012) ศึกษาการพูดแทรกเพื่อวิเคราะห์ลักษณะเด่นเรื่องตำแหน่งและหน้าที่ของการพูดแทรกระหว่างผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวจีนกับผู้พูดชาวญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบความแตกต่างของตำแหน่งการพูดแทรก กล่าวคือ ผู้พูดชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะพูดแทรกในตำแหน่ง “ภาคแสดง” ในขณะที่ผู้เรียนชาวจีนมีแนวโน้มจะพูดแทรกในตำแหน่ง “ภาคประธาน” และ “ภาคแสดง” ส่วนหน้าที่ของการพูดแทรกพบว่า ผู้พูดชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่พูดแทรกเพื่อ 【เสริม】 【ประเมิน/แสดงอารมณ์ความรู้สึก】 【ชักถาม/ยืนยัน】 【กล่าวนำ】 ในขณะที่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวจีนพูดแทรกเพื่อ 【แสดงข้อมูลใหม่】 อันนำไปสู่การเปิดเวทีหัวข้อสนทนาใหม่ นอกจากนี้ แม้มีการพูดแทรกเกิดขึ้นแต่ผลัดการพูดหลังจากนั้นก็กลับมาเป็นของผู้พูดที่ครองผลัดก่อนหน้านี้ที่จะถูกแทรกอันเป็นจุดรวมกันของผู้พูดชาวญี่ปุ่นและผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวจีน

จากผลการศึกษาของงานวิจัยก่อนหน้านี้ทั้งเรื่องการพูดแทรกเพื่อเปลี่ยนหัวข้อสนทนาของผู้เรียนชาวญี่ปุ่นที่แม้มีความสามารถระดับสูงก็ยังคงถูกมองในเชิงลบของ 木暮 (2002) และสาเหตุการพูดแทรกของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นซึ่งมีทั้งที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจ (ให้ความสำคัญกับเรื่องที่ตัวเองต้องการพูดมากกว่าการคำนึงถึงคู่สนทนา) และเกิดขึ้นจากความไม่ตั้งใจ (ไม่เข้าใจสัญญาณการรับส่งผลัด หรือ คาดการณ์ทิศทางสนทนาผิดพลาด) ของ 長谷川 (2005) รวมทั้งผลความแตกต่างเรื่องตำแหน่งและหน้าที่ของการพูดแทรกที่พบในงานวิจัยของ ฐิ (2012) แสดงให้เห็นว่าการพูดแทรกที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มจะถูกมองว่าเป็นปรากฏการณ์เชิงลบ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการขัดขวางการสนทนาที่กำลังดำเนินอยู่นั่นเอง ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักว่าควรมีการศึกษาวรรณกรรมการพูดแทรกของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยว่ามีแนวโน้มเป็นการ “ขัดขวาง” หรือ “ส่งเสริม” การสนทนา ตลอดจนวิเคราะห์ลักษณะการพูดแทรกที่เกิดขึ้นโดยอ้างอิงการแบ่งประเภทของ 藤井 (1995) ว่าผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยสามารถใช้ภาษาญี่ปุ่นในการพูดแทรกได้เหมือนหรือต่างจากผู้พูดชาวญี่ปุ่นหรือผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาติอื่น ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการสุ่มเก็บตัวอย่างการสนทนาเรื่องสัพเพเหระของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย (ต่อจากนี้จะเรียกว่า “NNS”) กับผู้พูดชาวญี่ปุ่น (ต่อจากนี้จะเรียกว่า “NS”) เพศเดียวกัน อายุระหว่าง 20-29 ปี ระยะเวลาราว 30 นาที จำนวน 8 กลุ่ม (แต่ละกลุ่มประกอบด้วย NNS 1 คน และ NS 2 คน รวมทั้งหมด 3 คน) เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมิถุนายน จนถึงเดือนตุลาคม 2561 ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าบุคคลทั้งสามจะต้องรู้จักกันในระดับหนึ่ง เคยพูดคุยหรือทำกิจกรรมด้วยกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจะให้ NNS เป็นผู้ติดต่อหรือเลือก NS อีก 2 คนตามเงื่อนไขที่กำหนด (เพศเดียวกัน อายุหรือชั้นปีการศึกษาใกล้เคียงกัน) ส่วน NNS มีความสามารถภาษาญี่ปุ่นตั้งแต่ระดับ N2 ขึ้นไป ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์

	กลุ่มตัวอย่าง	เพศ	ชั้นปี	บ้านเกิด	JLPT	สถานที่เก็บข้อมูล	จำนวนเวลา
กลุ่ม 1	NNS	หญิง	U3	กรุงเทพฯ	N2	คันโต (ชิบะ)	30 นาที
	NS1	หญิง	U1	คะนะงะวะ			
	NS2	หญิง	U1	ฮอกไกโด			
กลุ่ม 2	NNS	หญิง	U3	กรุงเทพฯ	N1	ฮอกไกโด (ฮอกไกโด)	26 นาที
	NS1	หญิง	U1	ฮอกไกโด			
	NS2	หญิง	U1	ฮอกไกโด			
กลุ่ม 3	NNS	หญิง	U3	ลพบุรี	N1	คันไซ (โอซากา)	29 นาที
	NS1	หญิง	U3	อิบะระกิ			
	NS2	หญิง	U3	โทะกุงะชิมะ			
กลุ่ม 4	NNS	หญิง	U3	กรุงเทพฯ	N2	คันไซ (โอซากา)	36 นาที
	NS1	หญิง	U4	โอซากา			
	NS2	หญิง	U4	โอซากา			
กลุ่ม 5	NNS	หญิง	D1	กรุงเทพฯ	N1	คันไซ (โอซากา)	30 นาที
	NS1	หญิง	M1	นารา			
	NS2	หญิง	M1	กิฟุ			
กลุ่ม 6	NNS	หญิง	D1	เชียงใหม่	N2	คันไซ (โอซากา)	26 นาที
	NS1	หญิง	M1	ฮอกไกโด			
	NS2	หญิง	M2	ฮิโรชิมะ			
กลุ่ม 7	NNS	หญิง	24	กรุงเทพฯ	N2	คันโต (โตเกียว)	31 นาที
	NS1	หญิง	24	ไซตามะ			
	NS2	หญิง	24	ไซตามะ			
กลุ่ม 8	NNS	หญิง	U3	กรุงเทพฯ	N2	คันโต (ชิบะ)	32 นาที
	NS1	หญิง	U2	ชิสุโอกะ			
	NS2	หญิง	U2	ชิสุโอกะ			

อนึ่ง ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดสถานที่เป็นพิเศษ แต่ให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยทั้ง 3 คน ใช้โอกาสที่พบเจอกันเป็นปกติ เช่น ก่อน/หลังคาบเรียน การนัดทานข้าว ฯลฯ แล้วบันทึกเสียงสนทนาด้วยอุปกรณ์ที่มี เช่น โทรศัพท์มือถือ เพื่อให้ได้บทสนทนาที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด จากนั้นจึงนำมาถอดเสียง (Transcription) โดยอ้างอิงระบบตัวอักษรและสัญลักษณ์ของ 西阪仰・串田秀也・熊谷智子 (2008) ตามความหมายด้านล่างนี้

- [จุดเริ่มส่วนพูดที่ซ้อนกัน
- = คำพูดที่พูดต่อเนื่องไปโดยไม่ขาดตอน
- .h เสียงสูดหายใจเข้า
- 言 h เสียงหายใจออก หรือหัวเราะ
- (0.0) จำนวนวินาทีที่เสียงขาดหายไประหว่างพูด
- (.) ช่วงเว้นว่างที่ต่ำกว่า (0.2)
- ¥ ¥ คำพูดที่พูดไปหัวเราะไป
- : : เสียงพูดที่เปล่งเสียงยาว
- 言葉 เสียงพูดที่มีการเน้น
- 言葉 เสียงพูดที่ดัง
- ? การขึ้นเสียงท้ายคำ
- ↑ ↓ ทำนองเสียงที่สูงหรือต่ำอย่างสุดโต่ง

2. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาแนวโน้มลักษณะการพูดแทรกอันเกิดขึ้นจากความสนใจของผู้พูด และเป็นการพูดแทรกในขณะที่ผู้มีส่วนร่วมในการสนทนาคนหนึ่งยังคงครองผลัดการพูดอยู่ ดังนั้นการพูดแทรกในลักษณะต่อไปนี้จะไม่เข้าข่ายข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์

2.1 คำขานรับเป็นช่วง ๆ หรือคำเติมเต็มบทสนทนา เช่น 「あ」「うん」「ふーん」 ซึ่งเป็นคำที่เปล่งเสียงออกมาสั้น ๆ เพื่อบอกให้รู้ว่าตนเองกำลังฟังอยู่เท่านั้น⁶

2.2 คำพูดที่พิมพ์กับตัวเอง

2.3 ถ้อยคำที่ผู้มีส่วนร่วมในการสนทนาซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ฟังเปล่งออกมาพร้อมกัน 2 คน หลังจากที่ถูกพูดปัจจุบันได้ส่งสัญญาณในการมอบผลัดต่อไป

114	C	:	＜なんなら夕飯食べた後急に行こうとかつって、＝
115	B	:	う：：ん ＝お母さんが、ビューンつってまた温泉入ってビューンつて帰ってきた.
116	C	:	
117	NNS	:	➡ [[お：：：：, すごい.
118	B	:	➡ [[いいね, 温泉.

ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์จะนำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1. สัดส่วนการพูดแทรก 2. ลักษณะของการพูดแทรกจากมุมมองเรื่องของการเข้ากันกับหัวข้อสนทนา และ 3. ข้อสังเกตอื่นๆ ที่พบในงานวิจัย โดยนำเสนอผลของ NNS เปรียบเทียบกับ NS

1. สัดส่วนการพูดแทรก

ผลจำนวนการพูดแทรกของผู้มีส่วนร่วมในการสนทนาซึ่งทำหน้าที่ผู้ฟังตลอดระยะเวลาการสนทนาแบบสัฟเพอเรว 30 นาที สามารถสรุปออกมาได้ดังตารางที่ 2

⁶ อ้างอิง เมイナーด์ 泉子・K (2013)

ตารางที่ 2 สัดส่วนการพูดแทรกของกลุ่มตัวอย่าง (หน่วย : ครั้ง)⁷

กลุ่ม	NNS	NS1	NS2	รวม
กลุ่ม 1	21 (28%)	27 (36%)	27 (36%)	75 (100%)
กลุ่ม 2	9 (16.37%)	25 (45.45%)	21 (38.18%)	55 (100%)
กลุ่ม 3	24 (17.14%)	55 (39.29%)	61 (43.57%)	140 (100%)
กลุ่ม 4	8 (15.69%)	30 (58.82%)	13 (25.49%)	51 (100%)
กลุ่ม 5	44 (40.37%)	42 (38.53%)	23 (21.10%)	109 (100%)
กลุ่ม 6	51 (29.83%)	65 (38.01%)	55 (32.16%)	171 (100%)
กลุ่ม 7	39 (40.625%)	27 (28.125%)	30 (31.25%)	96 (100%)
กลุ่ม 8	21 (35%)	24 (40%)	15 (25%)	60 (100%)
รวมทุกกลุ่ม	217 (28.67%)	295 (38.97%)	245 (32.36%)	757 (100%)

จากผลในตารางที่ 2 กลุ่มที่มีจำนวนครั้งในการพูดแทรกของผู้ร่วมสนทนา มากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ กลุ่ม 6 (171 ครั้ง), กลุ่ม 3 (140 ครั้ง) และกลุ่ม 5 (109 ครั้ง) ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มที่มีจำนวนครั้งในการพูดแทรกของผู้ร่วมสนทนาน้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ กลุ่ม 4 (51 ครั้ง), กลุ่ม 2 (55 ครั้ง) และกลุ่ม 8 (60 ครั้ง) ตามลำดับ สัดส่วนการพูดแทรกโดยรวมเฉลี่ยของ NNS เมื่อเปรียบเทียบกับ NS อีก 2 คน อาจมีในสัดส่วนที่น้อยกว่าอยู่เล็กน้อย (NNS 28.67% : NS 38.97% และ 32.36%) และเมื่อพิจารณาผลซึ่งจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างจะพบว่า NNS ที่มีการพูดแทรก มากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ NNS ของกลุ่ม 7 (40.625%), กลุ่ม 5 (40.37%) และ กลุ่ม 8 (35%) ตามลำดับ ในขณะที่ NNS ที่มีการพูดแทรกน้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ NNS ของกลุ่ม 4 (15.69%) กลุ่ม 2 (16.37%) และกลุ่ม 3 (17.14%) ตามลำดับ

ในการสนทนาแบบ 3 คน ที่มีกลไกการช่วงชิงผลัดซับซ้อนกว่าการสนทนาแบบ 2 คน อีกทั้งงานวิจัยนี้กำหนดให้ NNS 1 คน ต้องสนทนากับ NS ถึง 2 คน จึงอาจดูเป็นการยากที่ NNS จะใช้ภาษาซึ่งไม่ใช่ภาษาแม่ของตนพูดแทรกขึ้นมา ในระหว่างการสนทนาเรื่องศัพท์เฉพาะที่ไม่มีหัวข้อสนทนาตายตัว รวมทั้งไม่มีการกำหนดบทบาทของผู้ร่วมสนทนาอย่างชัดเจนเหมือนอย่างการสนทนาแบบอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ที่มีบทบาทชัดเจนระหว่างผู้ถามและผู้ตอบคำถาม อย่างไรก็ตาม

⁷ ตัวเลขที่อยู่นอกวงเล็บ แสดงจำนวนครั้งที่ผู้มีส่วนร่วมในการสนทนาซึ่งทำหน้าที่ผู้ฟังพูดแทรกขึ้นมา

ผลจากตารางข้างต้นก็แสดงให้เห็นแล้วว่าปัจจัยที่กล่าวมานี้ไม่มีผลกระทบต่อจำนวนการพูดแทรกของ NNS หรืออาจกล่าวได้ว่า NNS สามารถสนทนากับ NS อีก 2 คน โดยสามารถพูดแทรกขึ้นระหว่างที่ NS คนใดคนหนึ่งกำลังพูดอยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับ NS ซึ่งสาเหตุอาจเนื่องมาจากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดของผู้ร่วมสนทนาทั้ง 3 คน รวมถึงปัจจัยเรื่องระดับความสามารถภาษาญี่ปุ่นของ NNS ที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง (N1-N2) อย่างไรก็ตามบางกลุ่มที่ NNS มีการพูดแทรกในสัดส่วนที่น้อย (NNS ของกลุ่ม 4 กลุ่ม 2 และ กลุ่ม 3) นั้น เมื่อพิจารณาเนื้อหาที่กลุ่มดังกล่าวสนทนากันก็พบว่า ลักษณะหัวข้อสนทนาไม่เอื้อต่อการพูดแทรก เช่น การซักถามการบ้าน ซึ่งมีลักษณะผลการถาม-ตอบที่ชัดเจน หรือการสนทนาในเรื่องที่ NNS ไม่มีบริบทข้อมูลในหัวข้อที่สนทนา เช่น วิชาเรียนในเอกของ NS ทำให้ NNS หลุดออกจากวงสนทนากลายเป็นผู้สังเกตการณ์ (side-participants)⁸ ไปในที่สุด ในขณะที่กลุ่มของ NNS ที่มีการพูดแทรกในสัดส่วนที่มากกว่า NS (NNS ของกลุ่มที่ 5 และ 7) ก็เนื่องมาจากการสนทนาหัวข้อที่ NNS มีบริบทข้อมูลที่เท่าเทียมกัน เช่น หัวข้อที่ทำงานเก่า หัวข้อคอนเสิร์ต หัวข้อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง หรือเป็นหัวข้อที่ NNS เป็นผู้หยิบยกขึ้นมาและมีข้อมูลมากกว่า จึงทำให้ NNS มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมสนทนาและมีการพูดแทรกขึ้นได้ง่าย

2. ลักษณะของการพูดแทรกที่พบ

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จะกล่าวถึงลักษณะการพูดแทรกของ NNS ที่พบจากมุมมองเรื่องของความเข้ากันกับหัวข้อสนทนา โดยอ้างอิงกรอบของงานวิจัย 藤井 (1995) ที่จำแนกประเภทของการพูดแทรกโดยใช้เกณฑ์เรื่องการครองผลและความสอดคล้องกับหัวข้อสนทนาดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น รายละเอียดสามารถสรุปออกมาได้ตารางที่ 3

⁸ Clark (1996) ได้พัฒนารอบความคิดเรื่องผู้ร่วมสนทนาต่อจาก Goffman (1981) แล้วแบ่งออกเป็น 1. ratified participants (1.1 speaker 2. addressee 3. side-participants) 2. Overhearers (1. bystanders 2. eavesdroppers)

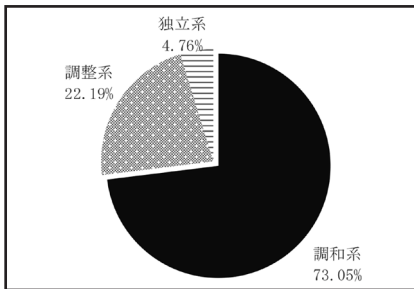
ตารางที่ 3 ประเภทของการพูดแทรกในงานวิจัย 藤井 (1995)⁹

ประเภท	คำอธิบาย
1. สร้างความกลมกลืน (調和系)	ถ้อยคำที่แทรกมีความสอดคล้องกับหัวข้อเดิม และผลการสนทนาลำดับถัดไปยังคงเป็นของผู้พูดก่อนหน้านี้ หรืออาจเป็นถ้อยคำที่เปล่งออกมาสั้นๆ หรือใช้คำซ้ำๆ เช่น 「そうそうそう」 และผู้พูดแทรกไม่มีจุดประสงค์เพื่อชิงผลัดแต่อย่างใด ตัวอย่าง 【แสดงความคิดเห็น】 ที่พูดแทรกในหัวข้อ {手作りのプレゼント}¹⁰ NNS : あ : : : : , 手作りのほうがいいと, 思うけど, [日本人] B : ⇒¹¹ [う : ん でも, 人によつては手作り重い, = NNS : う : : : ん.
2. ปรับทิศทางการสนทนา (調整系)	ถ้อยคำที่แทรกมีเนื้อหาแตกต่างจากหัวข้อสนทนาก่อนหน้าบางส่วน แต่ผลการสนทนาลำดับถัดไปยังคงเป็นของผู้พูดก่อนหน้านี้ โดยมากใช้เพื่อปรับทิศทางของหัวข้อสนทนา ตัวอย่าง 【ยืนยัน】 ที่พูดแทรกในหัวข้อ {珍しい中華料理の作り方} NNS : たべ -, なんか, やい - 焼いてる : 間に :, [か]けて B : ⇒ [焼いて る間に ? NNS : そうそう.
3. เปลี่ยนเวทีการสนทนา (独立系)	ถ้อยคำที่แทรกส่งผลให้สิทธิ์การพูดของผู้พูดก่อนหน้านี้หมดไป ตัวอย่าง 【กลับสู่หัวข้อสนทนาเดิม】 ที่พูดแทรกในหัวข้อ {「สู้」で励ましのタイ文化} ⇒ {共通の知人} B : タイの文化なの [かな ?] NNS : ⇒ = [タイ, タイに行った時, 『大学名』 に行った時はこんなに, 仲良くなかったんですよ.

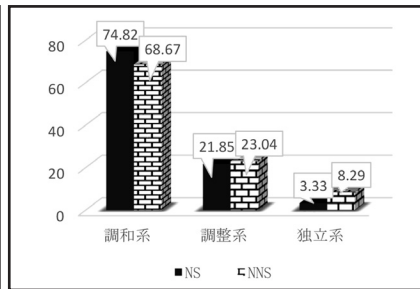
⁹ สรุปความโดยผู้วิจัย

¹⁰ ข้อความที่อยู่ในวงเล็บ { } แสดงหัวข้อการสนทนา

¹¹ ตำแหน่งการพูดแทรกในงานวิจัย

ภาพที่ 1 สัดส่วนประเภทการพูดแทรกในภาพรวม

ภาพที่ 2 สัดส่วนประเภทการพูดแทรกจำแนกตาม NS และ NNS

ผลในภาพที่ 1 สัดส่วนประเภทการพูดแทรกในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้พบว่า การพูดแทรกประเภทสร้างความกลมกลืน (調和系) มีสัดส่วนมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 73.05 รองลงมาคือ การพูดแทรกประเภทปรับทิศทาง การสนทนา (調整系) มีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 22.19 ในขณะที่การพูดแทรกประเภทเปลี่ยนเวทีการสนทนา (独立系) มีสัดส่วนน้อยที่สุดเท่ากับร้อยละ 4.76 จากผลดังกล่าวอาจทำให้สามารถสันนิษฐานได้ว่าการที่ผู้มีส่วนร่วมในการสนทนาคนใดคนหนึ่งพูดแทรกขึ้นขณะที่อีกคนหนึ่งกำลังพูดอยู่นั้น เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอันแสดงถึงความร่วมมือร่วมใจของผู้มีส่วนร่วมในการสนทนาที่ต้องการกระตุ้นให้หัวข้อสนทนาดังกล่าวดำเนินต่อไปได้อย่างมีชีวิตชีวามากกว่าเพื่อต้องการขัดจังหวะการสนทนา

เมื่อดูผลในภาพที่ 2 สัดส่วนประเภทการพูดแทรกจำแนกตาม NS และ NNS เปรียบเทียบกันจะพบว่า การพูดแทรกของ NNS มีลักษณะใกล้เคียงกับ NS กล่าวคือการพูดแทรกประเภทสร้างความกลมกลืน (調和系) เช่น การเสริมหรือเพิ่มเติมเนื้อหา การแสดงความคิดเห็น หรือการแสดงอารมณ์ความรู้สึกต่อหัวข้อสนทนามีสัดส่วนมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 68.67 รองลงมาคือ การพูดแทรกประเภทปรับทิศทาง การสนทนา (調整系) เช่น การถามคำถามเมื่อรู้สึกสงสัย หรือการถามยืนยันในสิ่งที่อีกฝ่ายพูดเนื่องจากฟังไม่ทัน หรือถามย้ำเพื่อความแน่ใจ มีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 23.04 ซึ่งมากกว่า NS เพียงเล็กน้อย ในขณะที่การพูดแทรกประเภทเปลี่ยนเวทีการสนทนา (独立系) มีสัดส่วนน้อยที่สุดเท่ากับร้อยละ 8.29 อนึ่ง ผลของประเภทสุดท้ายนี้มีสัดส่วนที่มากกว่า NS อย่างมีนัยสำคัญบางประการ ซึ่งจะขอลำถึงในภายหลัง

หน้าที่ถ้อยคำซึ่งผู้กลุ่มตัวอย่างใช้ในการพูดแทรกขึ้นมา สามารถสรุปออกมาได้ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 หน้าที่ถ้อยคำที่พูดแทรกจำแนกตาม NS และ NNS ¹²

分類	発話機能 ¹³	NS (%)	NNS (%)
1. สร้างความกลมกลืน (調和系)	【เสริม/เพิ่มเติม】(補足・追加)	23.7	32.72
	【ตอบกลับ/แสดงความเข้าใจ】(応答・理解)	11.11	14.29
	【แสดงความคิดเห็น】(意見)	7.78	3.69
	【แสดงอารมณ์/ความรู้สึก】(感想・気持ち)	18.15	11.06
	【เห็นด้วย】(同意)	10	4.15
	【หยอกล้อ】(冗談)	2.04	0.46
	【อื่น ๆ เช่น ชม】(その他)	2.04	2.3
2. ปรับทิศทางการสนทนา (調整系)	【ถาม】(質問)	3.33	6.45
	【ยืนยัน】(確認)	15.37	15.21
	【แก้ไข】(修正)	3.15	1.38
3. เปลี่ยนเวทีการสนทนา (独立系)	【เสนอหัวข้อสนทนาใหม่】(新話題提供)	1.11	5.53
	【พัฒนาเป็นหัวข้อใหม่】(展開)	2.22	2.3
	【กลับสู่หัวข้อสนทนาเดิม】(戻し)	0	0.46
รวม		100	100

จากผลของตารางที่ 4 ทำให้เห็นว่า NNS มีแนวโน้มเลือกใช้หน้าที่ถ้อยคำในการพูดแทรกที่ค่อนข้างใกล้เคียงกับ NS กล่าวคือ ประเภทสร้างความกลมกลืน (調和系) NNS เลือกใช้ถ้อยคำที่มีหน้าที่ 【เสริม/เพิ่มเติม】 มากที่สุด (32.72%) รองลงมาคือ 【ตอบกลับ/แสดงความเข้าใจ】 (14.29%) และ 【แสดงอารมณ์/ความรู้สึก】 (11.06%) ตามลำดับ ส่วนประเภทปรับทิศทางการสนทนา (調整系) NNS เลือกใช้ถ้อยคำที่มีหน้าที่ 【ยืนยัน】 มากเช่นเดียวกับ NS อย่างไรก็ตาม พบความแตกต่างของการใช้หน้าที่ถ้อยคำในการพูดแทรกประเภทเปลี่ยนเวทีการสนทนา (独立系) กล่าวคือ NNS จะเลือกใช้ถ้อยคำที่มีหน้าที่ 【เสนอหัวข้อสนทนาใหม่】 ในขณะที่ NS จะใช้ถ้อยคำที่มีหน้าที่ 【พัฒนาเป็นหัวข้อใหม่】 มากกว่า

¹² ค่าตัวเลขที่แสดงในตารางคือ เปอร์เซ็นต์ที่คำนวณจากผลของ NS และ NNS แต่ละฝ่าย

¹³ 発話機能 ในงานวิจัยนี้อ้างอิงตาม 山岡 (2008)

โดยทั่วไปในการสนทนาเรื่องศัพท์เพื่อกับเพื่อนนั้น การพูดเสริมหรือเพิ่มเติมข้อมูลทั้งเรื่องของตนเองหรือเรื่องเกี่ยวกับหัวข้อสนทนาที่ตนเองรู้จักเป็นหนึ่ง ในวิธีการกระตุ้นหรือส่งเสริมให้การพูดคุยในหัวข้อดังกล่าวพัฒนาต่อไปได้ในมิติที่ หลากหลายขึ้นเป็นระยะเวลาหนึ่ง อันจะนำไปสู่การกระชับความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ร่วมสนทนาด้วยดังตัวอย่างบทสนทนาที่ 1

บทสนทนาที่ 1 MNE [เสริม/เพิ่มเติม] {水族館のしらす}

268	C	:	なんとね, しらす食べちゃうよね.
269	NNS	:	[[ね?
270	B	:	[[うん. [そうそう.
271	NNS	:	➡ [赤ちゃん赤ちゃん.

บทสนทนาที่ 1 MNE นี้เป็นตัวอย่างที่ NNS พูดแทรกเพื่อเสริมเนื้อหาของ C ที่เล่าถึงก่อนหน้านี้น่าพิพิภณสัตว์น้ำที่เกาะอะโนชิมะมีปลาชิราสุว่ายอยู่เป็นจำนวนมาก และพูดต่อในบรรทัดที่ 268 ว่า 「なんとね, しらす食べちゃうよね. (แล้วเราก็กินเจ้าปลาชิราสุนี้กันเนอะ)」 หลังจากนั้น NNS และ B ซึ่งทำหน้าที่ผู้ฟัง ก็ได้กล่าวแสดงความเห็นด้วยกับสิ่งที่ C พูด ก่อนที่ NNS จะพูดแทรกขึ้นมาในบรรทัดที่ 271 ขณะที่ B กำลังพูดว่า 「赤ちゃん赤ちゃん.」 เป็นการเสริมข้อมูลสั้นๆ ที่ C พูดถึงก่อนหน้านี้น่าปลาしらすที่กินกันก็คือลูกปลา การที่ผู้มีส่วนร่วมในการสนทนาต่างช่วยกันให้ข้อมูลเสริมหรือเพิ่มเติมเช่นนี้ก็ทำให้หัวข้อสนทนานั้นดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและมีชีวิตชีวาว่าการจะปล่อยให้ผู้พูดเล่าอยู่เพียงฝ่ายเดียว อย่างไรก็ตาม บ่อยครั้งที่ NNS เป็นผู้เล่าเหตุการณ์ขึ้นมา และในระหว่างนั้น ผู้ร่วมสนทนาคนหนึ่งได้ซักถามหรือแสดงคำพูดต่อสิ่งที่ NNS เล่า แต่ทว่า NNS ไม่ได้สนใจคำพูดดังกล่าวแต่กลับมุ่งมั่นที่จะเล่าเหตุการณ์ของตนเองต่อดังในบทสนทนาที่ 2 THCH ข้างล่างนี้

บทสนทนาที่ 2 CYP [เสริม/เพิ่มเติม] {偶然に高木さんに出会った}

287	NNS	:	でも、後ろ、座ってた後輩は、なんかジャンプの宮城PR、 [パンフレット持って¥た、しね¥
288	B	:	[え : : : :
289	C	:	[hhhhhh
290	NNS	:	バレバレ
291	C	:	[[バレhhh
292	B	:	[[バレバレ. [隠した意味
293	NNS	:	➡ [一回 (.) 行ったんだけど、高木君すごい (.) バイバイしてくれて : .

บทสนทนาที่ 2 CYP NNS ได้เล่าถึงเหตุการณ์อันน่าตื่นเต้นที่ได้พบกับศิลปินที่ชื่นชอบโดยบังเอิญและทุกคนในทริปตัดสินใจขับรถตามศิลปินคนดังกล่าวไป แต่เพื่อไม่ให้ศิลปินคนดังกล่าวผิดสังเกตจนขับรถหนีพวกตนไปเลย พวกเขาก่อนเข้าของแฟนคลับศิลปินที่วางไว้หน้ารถ และเล่าต่อในบรรทัดที่ 287 และ 290 ว่า 「でも、後ろ、座ってた後輩は、なんかジャンプの宮城PR、パンフレット持って¥た、しね¥ (แต่เจ้ารุ่นน้องที่นั่งข้างหลังนี่ลัดนิ้วถือนโป้แฟนคลับคอนเสิร์ต Heisei Jump ที่มีมาย)」 「バレバレ (ก็เลยโป๊ะเลย)」 หลังจากนั้น B และ C ก็พูดขึ้นพร้อมกันในบรรทัดที่ 291 และ 292 เพื่อแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ NNS เล่ามา อย่างไรก็ตาม NNS เลือกที่จะเล่าเหตุการณ์เสริมต่อไปในบรรทัดที่ 293 โดยไม่ได้สนใจหรือได้ตอบกลับคำพูดของ B ในบรรทัดที่ 292

นอกจากนี้ ในการสนทนาส่วนใหญ่มักใช้วิธีการหยาบยกเรื่องราวต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยว คนรู้จัก เหตุการณ์ที่พบเจอ ขึ้นมาเล่าสู่กันฟัง จึงทำให้ผู้ฟังมีการซักถามแทรกขึ้นมาอยู่บ่อยครั้ง การ【ถาม】ที่ปรากฏอยู่บ่อยครั้งในผลข้อมูล NNS สะท้อนถึงความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมการสนทนาที่เกิดขึ้น รวมถึงการถามย้ำเพื่อ【ยืนยัน】ในสิ่งที่ไม่แน่ใจ หรือถามคำถามที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่ผู้พูดกำลังพูดให้มากขึ้น นอกจากนี้รู้ประโยคภาษาญี่ปุ่นที่สามารถคาดเดาความหมายของคำถามได้ จึงทำให้ NNS สามารถตอบแทรกขึ้นมาขณะที่อีกฝ่ายยังคงถามคำถามค้างอยู่ได้ นอกจากนี้วิธีการถามตอบแล้ว วิธีการ【แสดงอารมณ์/ความรู้สึก】ด้วยการใช้คำวิเศษณ์สั้นๆ เช่น 「すごい」「いいね」 ก็เป็นหนึ่งใน

ในการพูดแทรกที่กลุ่มตัวอย่าง NNS เลือกใช้มาก แต่ยังมีสัดส่วนที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับของ NS ที่เลือกใช้หน้าที่นี้สูงเป็นอันดับ 2 รองจากหน้าที่ **【เสริม/เพิ่มเติม】** ผลจากงานวิจัยนี้พบว่า NNS สามารถพูดแทรกเพื่อ **【ตอบกลับ/แสดงความเข้าใจ】** **【ยืนยัน】** **【แสดงอารมณ์/ความรู้สึก】** ได้ในช่วงเวลาที่เหมาะสมและรวดเร็วโดยไม่ต้องรอให้อีกฝ่ายพูดจบดังบทสนทนาที่ 3 และ บทสนทนาที่ 4

บทสนทนาที่ 3 PCY **【ตอบกลับ/แสดงความเข้าใจ】** {試験成績書を飲み込んだタイのお笑い話}

599 NNS : え : なんか, 試験日で, =
600 B : うん.
601 NNS : =その : 落ちたら : , 赤点だったら : [その, もらった紙を : 食べるとか.
602 B : [うん.
603 C : hhhh, [罰ゲーム的な?
604 B : [親に, 親にいえ -, えっ? [親に見られないようにとかじゃ, =
605 NNS : ➡ [そうそう.

บทสนทนาที่ 4 PKM **【แสดงอารมณ์/ความรู้สึก】** {Cの仕事の開始}

368 C : う : ン, でももう二十七から始まるから : , 来週からはもう出勤.
369 NNS : なるほどね : .
370 C : 準備って.
371 NNS : 早いのか.
372 C : うん, そう. [九月になると :
373 NNS : ➡ [㊿休みはいつも早い. ㊿

บทสนทนาที่ 3 PCY เป็นตัวอย่างการตอบคำถามของ NNS ที่ตอบแทรกขึ้นมาในบรรทัดที่ 605 ว่า「そうそう.」 ในระหว่างที่ B กำลังถามยืนยันในบรรทัดที่ 604 และยังไม่ทันพูดจบประโยคที่ว่า「親に, 親にいえ -, えっ? 親に見られないようにとかじゃ, =(เพื่อให้พ่อแม่เห็นนะเธอ)」หรือบทสนทนาที่ 4 PKM เป็นตัวอย่าง NNS พูดแสดงความรู้สึกของตนเองซ้ำอีกครั้งโดยพูดแทรกขึ้นมาในบรรทัดที่ 373 ว่า「㊿休みはいつも早い. ㊿」ในระหว่างที่ C กำลังตอบคำถาม NNS ว่าตัวเองจะเริ่มทำงานเมื่อไร

สำหรับความแตกต่างลักษณะการพูดแทรกระหว่าง NS กับ NNS ที่พบในงานวิจัยนี้คือ การพูดแทรกประเภทเปลี่ยนเวทีการสนทนา (独立系) กล่าวคือ NS จะเลือกใช้การพูดแทรกโดยพัฒนาเนื้อหาต่อจากหัวข้อเดิม (【พัฒนาเป็นหัวข้อใหม่】) โดยเบี่ยงประเด็นจากเดิมไปเล็กน้อยดังบทสนทนาที่ 5 SWT ซึ่ง C ได้เล่าถึงร้านขนมไข่มุกที่มีข่าวว่าจะเปิดใกล้สถานีของมหาวิทยาลัย หลังจากนั้น B จึงได้นำเรื่องขนมไข่มุกนี้มาพัฒนามาเป็นหัวข้อใหม่โดยเล่าถึงประสบการณ์การดื่มชาไข่มุกของตนเองแทรกขึ้นมาในระหว่างที่ C กำลังพูดดังในบรรทัดที่ 278 และการสนทนาต่อจากบรรทัดที่ 278 ก็เปลี่ยนไปสู่หัวข้อเรื่องประสบการณ์ดื่มชาไข่มุกของ B ในขณะที่บทสนทนาที่ 6 PNT เป็นตัวอย่างการเปลี่ยนหัวข้อสนทนาของ NNS ซึ่งพบว่า มีการเลือกใช้วิธีการ 【เสนอหัวข้อสนทนาใหม่】 เกี่ยวกับแสงแดดในเมืองไทย ดังบรรทัดที่ 613 ที่แทบไม่มีความเชื่อมโยงกับหัวข้อสนทนามาก่อนหน้าซึ่งพูดถึงภาพลักษณ์ที่มีต่ออาหารไทย

บทสนทนาที่ 5 SWT 【พัฒนาเป็นหัวข้อใหม่】 {タピオカの店ができるという噂} ⇒ {Bのタピオカ経験}

274	C	:	= あっちにある, できる, っぼいよ.
275	NNS	:	え : :
276	B	:	行ってみたい.
277	C	:	行き [たいよね.
278	B	:	➡ [まだ, タピオカ飲んでないっていうか [hhhh
279	C	:	[hhhh
280	NNS	:	[hhhh
281	C	:	えっ.
282	B	:	便乗できてないけん.
283	C	:	そうなん. [まだえっ人生でタピオカ飲んだことないん?

บทสนทนาที่ 6 PNT {เสนอหัวข้อสนทนาใหม่} {タイ料理のイメージ} ⇒ {タイの暑さ}

612	B	(1.0)	でもタイの料理 [辛そうだね.
613	NNS	:	⇒ [でもね, タイはね日差しがあんまりないから,
614	B	:	あっそうなのか.
615	NNS	:	うん, だか [ら, そんなに:, きつくはない.
616	B	:	[あつまじか.

จะเห็นได้ว่าวิธีการเปลี่ยนหัวข้อหรือเวทีการสนทนานั้นมีความแตกต่างกันคือ NS จะเลือกหัวข้อที่มีความเชื่อมโยงกับเรื่องที่สนทนาก่อนหน้าแล้วค่อยๆ เปลี่ยนทิศทางการสนทนาไปอย่างนุ่มนวล ในขณะที่ NNS จะให้ความสำคัญกับสิ่งที่ตัวเองคิดหรืออยากพูดในขณะนั้นมากกว่าบริบทก่อนหน้า จึงอาจทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการสนทนาชาวญี่ปุ่นรู้สึกว่าเป็นการเปลี่ยนหัวข้อสนทนาที่กะทันหันมากเกินไป

3. ข้อสังเกตอื่นๆ ที่พบในงานวิจัย

จากข้อมูลงานวิจัยนี้ที่ใช้เสียงสนทนาอิสระทำให้พบลักษณะพิเศษของการสนทนาภาษาญี่ปุ่นอย่างหนึ่งคือ การชิงพูดนำหรือ 先取 สิ่งที่ยกฝ่ายกำลังจะพูดซึ่งพบมากทั้งการพูดนำเพื่อเพิ่มเติมหรือเสริมข้อมูลของผู้พูดปัจจุบัน การพูดนำคำตอบหรือการพูดนำภาคแสดงที่อยู่ส่วนท้าย ดังบทสนทนาที่ 7 CYP

บทสนทนาที่ 7 CYP {気仙沼の復旧}

606	C	:	まあ, 津波がバーンって一番来た [のは気仙とかのほう
607	B	:	⇒ [うん. 気仙沼: : <先取

ในบทสนทนาที่ 7 CYP C กำลังเล่าถึงเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของญี่ปุ่นให้ NNS ฟังในบรรทัดที่ 606 ว่า 「まあ, 津波がバーンって一番来た (สถานที่ที่สึนามิซัดเข้ามากระทบรุนแรงที่สุดก็คือ)」 ในจังหวะนี้เอง B ก็ใช้การชิงพูดนำสิ่งที่ C น่าจะพูดต่อจากประโยคนี้แทรกขึ้นว่า 「うん. 気仙沼: :」 จะเห็นได้ว่า ประโยคที่ B พูดแทรกเข้ามานี้ถูกต้องตรงกับสิ่งที่ C ต้องการพูดดังถ้อยคำที่ C พูดต่อจากนั้นว่า 「のは気仙とかのほう」

นอกจากนี้ จากเงื่อนไขความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนร่วมในการสนทนาที่มีความสนิทใกล้ชิดกันในระดับหนึ่งก็ทำให้เห็นถึงการพูดแทรกของ NS ที่ทำหน้าที่ 【หยอกล้อ】 ดังบทสนทนาที่ 8

บทสนทนาที่ 8 PNT [หยอกล้อ] {NNSの熱中症経験}

715	NNS	:	まあね. ちょっとね. 説教された. 日本の暑さに,	[hhhh
716	B	:		[hhh
717	NNS	:	なめてたぞ : ,	[なめた : : hhhh
718	C	:	⇒ [なめんな, なめんなよ : hhh	
719	NNS	:	[[そう.	
720	C	:	[[マジ説教された.	
721	NNS	:	説教された.	

บทสนทนาที่ 8 PNT นี้ NNS ได้เล่าถึงประสบการณ์ฮีทสโตรกในหน้าร้อนญี่ปุ่นของตัวเองให้ฟังดังบรรทัดที่ 715 และ 717 ว่า 「まあね. ちょっとね. 説教された. 日本の暑さに, hhhh (เนี่ยเราก็เลยถูกความร้อนของญี่ปุ่นสั่งสอนเลย)」 「なめてたぞ : , なめた : : hhhh (เพราะประเมินต่ำไป)」 และในตอนนี้อเอง C ก็ได้พูดแทรกขึ้นมาเพื่อ **[หยอกล้อ]** ดังบรรทัดที่ 718 ว่า 「なめんな, なめんなよ : hhh (อย่าประเมินต่ำเกินไป อย่ามาดูถูก (ความร้อนญี่ปุ่น) นะ)」 ก่อนจะปิดท้ายด้วยเสียงหัวเราะเพื่อแสดงเจตนาพูดหยอกล้ออีกฝ่าย

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากวิเคราะห์ข้างต้นสามารถสรุปออกมาได้เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. สัดส่วนการพูดแทรกของ NNS โดยเฉลี่ยน้อยกว่าของ NS อยู่เล็กน้อย
2. ลักษณะการพูดแทรกของ NNS มีแนวโน้มใกล้เคียงกับของ NS กล่าวคือพบการพูดแทรกประเภทสร้างความกลมกลืนให้กับการสนทนามากที่สุด รองลงมาคือประเภทปรับทิศทาง การสนทนา และประเภทเปลี่ยนเวทีการสนทนาน้อยที่สุด
3. หน้าที่ถ้อยคำที่พูดแทรกของ NNS มีทั้งจตุรรวมและจุดต่างกับ NS กล่าวคือประเภทสร้างความกลมกลืนให้กับการสนทนาพบการใช้หน้าที่ถ้อยคำเพื่อ **【เสริมเพิ่มเติม】 【ตอบกลับ/แสดงความเข้าใจ】 【แสดงอารมณ์/ความรู้สึก】** มากที่สุด ประเภทปรับทิศทาง การสนทนาพบการใช้ถ้อยคำเพื่อ **【ยืนยัน】** มากที่สุด ในขณะที่ประเภทเปลี่ยนเวทีการสนทนา NS ใช้เพื่อ **【พัฒนาเป็นหัวข้อใหม่】** ส่วน NNS ใช้ **【เสนอหัวข้อสนทนาใหม่】** มากกว่าซึ่งเป็นความแตกต่างที่พบ

4. ข้อสังเกตอื่น ๆ ได้แก่ การใช้ **【เสริม/เพิ่มเติม】** เนื้อหาของ NNS บางครั้งที่ไม่สนใจคำพูดของผู้มีส่วนร่วมในการสนทนาที่กล่าวขึ้นมาขณะนั้น หรือความสามารถในการพูดแทรกของ NNS เวลาที่ **【ตอบกลับ/แสดงความเข้าใจ】** **【ยืนยัน】** **【แสดงอารมณ์/ความรู้สึก】** ซึ่งทำได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม รวมทั้งวิธีสนทนาด้วยการชิงพูดนำอันเป็นลักษณะเฉพาะของภาษาญี่ปุ่น และการใช้ **【หยอกล้อ】** ที่พบในการสนทนากับเพื่อน

จากผลสัดส่วนการพูดแทรกของ NNS ที่ได้ผลไม่ต่างจาก NS มากนักนี้อาจกล่าวได้ว่า นอกจากปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์กับผู้ร่วมสนทนาและความสามารถทางภาษาแล้ว ลักษณะเนื้อหาการสนทนาที่ส่งผลต่อการพูดแทรกของด้วยเช่นกัน หากเป็นการสนทนาในรูปแบบอื่น เช่น ได้ว่าที่ การปรึกษาปัญหาชีวิต ก็อาจส่งผลให้สัดส่วนการพูดแทรกนี้เปลี่ยนไป นอกจากนี้ ผลลักษณะของการพูดแทรกและหน้าที่ถ้อยคำที่พูดแทรกของ NNS ในภาพรวมมีแนวโน้มใกล้เคียงกับ NS หรืออาจกล่าวได้ว่าการพูดแทรกของ NNS มีความเป็นธรรมชาติและไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบ เช่น ทำให้การสนทนาต้องหยุดชะงัก เหมือนอย่างในงานวิจัยก่อนหน้านี้ได้กล่าวไว้ อย่างไรก็ตาม ยังคงพบปัญหาในจุดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การพูดแทรกประเภทเปลี่ยนเวทีการสนทนาที่ยังขาดความเชื่อมโยงกับเนื้อหาในปัจจุบันซึ่งต้องให้น้ำหนักในการเรียนการสอนต่อไป

สังคมไทยในอดีตมองว่าการพูดแทรกหรือพูดขัดเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ ดังคำสอนในหนังสือ “สมบัติผู้ดี” ซึ่งเรียบเรียงโดยเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (หม่อมราชวงศ์เปีย มาลากุล) ที่กล่าวไว้ในบทที่ 1 เรื่องวจีจริยา “ข้อ 1. ไม่สอดสวนวาจา หรือแย้งชิงพูด” แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปการพูดแทรกก็ได้รับการยอมรับและผ่อนปรนมากขึ้น มีหลากหลายสถานการณ์ที่สามารถใช้ได้ เช่น ในการทำงานซึ่งมีการยอมรับเรื่องความสามารถมากขึ้นทำให้ผู้ที่อาวุโสน้อยกว่าอาจสามารถพูดแทรกเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้ง ได้เช่นกัน และผลลักษณะการพูดแทรกที่พบในงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นแล้วว่า การพูดแทรกไม่ได้เกิดขึ้นเพื่อขัดจังหวะการสนทนา แต่อันที่จริงแล้วการพูดแทรกขึ้นมาเป็นระยะนี้เป็นเสมือนกลไกที่ช่วยผ่อนแรงผู้พูดปัจจุบันให้สามารถขุดคุ้ยประเด็นการสนทนาหัวข้อดังกล่าวในทุกแง่มุมได้อย่างสนุกสนานออกรสชาติ ทำให้การสนทนาไม่เกิดช่องว่างหรือความเงียบ อีกทั้งการชักถามแทรกขึ้นระหว่างการสนทนาก็เป็นการแสดงออกถึงการพยายามทำความเข้าใจ

หรือแสดงความสนใจในหัวข้อที่กำลังเล่าอยู่ ซึ่งการซักถามนี้เป็นเพียงการแทรกผลัดในฐานะผู้ฟัง ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วงชิงผลัดมาเป็นผู้พูดแต่อย่างใด

ผลความต่างในเรื่องของการพูดแทรกเพื่อเปลี่ยนเวทีการสนทนาที่พบในงานวิจัยนี้ตรงกับผลของยุพวรรณ (2559) ที่กล่าวว่านักศึกษาชาวไทยใช้กลยุทธ์การหยิบยกเรื่องราวที่เกิดขึ้นแทรกเข้ามาในขณะสนทนาขึ้นมาเป็นหัวข้อสนทนา ซึ่งการเปลี่ยนเวทีการสนทนานี้อาจมีสาเหตุมาจากสิ่งที่ NNS ถูกคิดขึ้นมาได้ขณะนั้นนั่นเอง ถึงแม้จะมีความสามารถในการใช้ภาษาญี่ปุ่นได้ในระดับสูง แต่วัฒนธรรมซึ่งอยู่เบื้องหลังการดำรงชีวิตและหล่อหลอมความเป็นคนชาตินั้น ๆ ได้สะท้อนออกมาให้เห็นทางวัฒนธรรมเช่นนี้ แต่ถึงแม้ลักษณะการเปลี่ยนหัวข้อสนทนาของผู้เรียนชาวไทยจะดูผิดแผกจากชาวญี่ปุ่น คือค่อนข้างเป็นไปอย่างกะทันหันขาดความเชื่อมต่อกับเนื้อหาเดิมเมื่อเทียบกับการเปลี่ยนหัวข้อสนทนาของชาวญี่ปุ่น ซึ่งบางครั้งอาจถูกมองจากชาวญี่ปุ่นในแง่ลบได้ว่าเป็นการพูดออกมาอย่างอ่านสถานการณ์ไม่ออก หรือ 空気を読めない อย่างไรก็ตาม 堀 (2019) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการประเมินคำพูดหรือการกระทำของคนว่าสามารถอ่านสถานการณ์ออกและรู้ว่าควรทำตัวอย่างไร/อ่านสถานการณ์ไม่ออกและไม่รู้ว่าควรทำตัวอย่างไร หรือ “空気を読める／読めない” ในการตัดสินใจว่าเป็นการสื่อสารที่เหมาะสมหรือไม่ไว้ว่าแท้จริงแล้วคำว่า “空気を読む” นี้มีทั้งแง่บวกหรือการประนีประนอมและร่วมมือกับผู้อื่น (協調性) และแง่ลบหรือการพยายามกำจัดคนที่พูดหรือกระทำต่างจากตนออกไป (排他性) ดังนั้นการสื่อสารที่มุ่งหวังให้อีกฝ่ายต้องเป็นบุคคลที่สามารถอ่านสถานการณ์ออกเท่านั้นจึงเท่ากับเป็นการปิดกั้นมุมมองใหม่ๆ ที่อาจเกิดขึ้นหรือปิดกั้นโอกาสเข้าสู่โลกแห่งใหม่ ในความหมายดังกล่าว เจ้าของภาษา (ในที่นี้คือชาวญี่ปุ่น) ก็พึงเรียนรู้และทำความเข้าใจวัฒนธรรมของคนต่างชาติเวลาที่ได้ยินคำพูดหรือเห็นการกระทำที่ผิดแผกไปจากตน ว่าอาจเป็นการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของชาตินั้น ๆ ซึ่งมีบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไป การไม่พยายามกันผู้ที่ดูเหมือนจะ “อ่านสถานการณ์ไม่ออก” ออกไปเท่ากับเป็นความพยายามที่จะอยู่ร่วมกันในสถานการณ์ (空気を共有する) ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการอยู่ร่วมกันในสังคมแห่งความหลากหลายในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นได้ เช่น การสร้างบทสนทนาภาษาญี่ปุ่นโดยให้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยลองใช้วิธีการแทรกคำพูดในฐานะ (ผลัด) ผู้ฟังเป็นระยะ เช่น เพิ่มเติมข้อมูลแสดงอารมณ์ความรู้สึก ถามคำถาม รวมถึงเน้นย้ำความแตกต่างเรื่องการเปลี่ยนเวทีการสนทนาที่ควรกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ใช้ตัวอย่างข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเพียง 24 คน ผลการวิเคราะห์เป็นเพียงการแสดงแนวโน้มที่เกิดขึ้นเท่านั้น จึงอาจเร็วเกินไปที่จะนำผลนี้ไปใช้เป็นข้อสรุปจรรยาบรรณการพูดของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย นอกจากนี้การวิเคราะห์เรื่องการพูดแทรกนี้ยังมีประเด็นอื่นๆ ที่ต้องศึกษาเพิ่มเติม เช่น ตำแหน่งของการพูดแทรก สิ่งที่เกิดขึ้นหลังการพูดแทรก รวมถึงควรต้องศึกษาเรื่องความแตกต่างการพูดแทรกระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย

เอกสารอ้างอิง

ยุพวรรณ โสภิตวุฒิจรัส. (2559). การเปรียบเทียบโครงสร้างความรู้ (Schema) และกลยุทธ์การเลือกหัวข้อสนทนาเมื่อพบกันเป็นครั้งแรกของผู้พูดชาวไทยกับผู้พูดชาวญี่ปุ่น. วารสารอักษรศาสตร์, 45 (1), 1-46.

Clark, H. H. (1996). Using Language. Cambridge : Cambridge University Press.

Sacks, H., Schegloff, E. A. & Jefferson, G. (1974) A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation, Language, 50 (4), 696 - 735.

Tannen, D. (1984). Conversational Style : Analyzing talk among friends. Norwood, NJ : Ablex.

池田理知子・塙幸枝編著; 青沼智・宮崎新・神戸直樹・石黒武人・鳥越千絵・師岡淳也・河合優子著 (2019) .『グローバル社会における異文化コミュニケーション—身近な「異」から考える』東京：三修社池.

木暮律子 (2002) . 「日本語母語話者と日本語学習者の話題
転換表現の使用について」 『第二言語としての日本
語の習得研究』 5, 5-23.

筒井佐代 (2012) . 『雑談の構造分析』 東京：くろしお.

西阪仰・串田秀也・熊谷智子 (2008) . 「特集『相互行為に
おける言語使用：会話データを用いた研究』について」
『社会言語科学』 10 (2) , 13-15.

長谷川紀子 (2005) . 「日本語学習者の割り込み発話」
『千葉大学日本文化論叢』 6, 105-90.

藤井桂子 (1995) . 「発話の重なりについて一分類の試み」
『言語文化と日本語教育』 10, 13-23.

藤井桂子・大塚純子 (1994) . 「会話における発話の重なり
―協力的側面を中心に―」 『言語文化と日本語教
育』 6, 1-13.

水谷信子 (1980) . 「外国語の修得とコミュニケーション」
『言語生活』 344, 28-36.

メイナード・泉子・K (2013) . 「あいづちの表現性」 『日
本語学』 32(5), 36-48.

山岡政紀 (2008) . 『発話機能論』 東京：くろしお.

劉佳琚 (2012) . 「会話における割り込みについての分析
―日本語母語話者と中国人日本語学習者との会話
の特徴―」 『異文化コミュニケーション研究』 24 : 1
―24.